

Bonni Biennálé

SARKADI KOVÁCS FERENC,
MTI-PANORÁMA

Délután öt óra. A Bonn-Bad Godesberg-i Kamaraszínház hátsó helyiségében lassan gyülekezik a közönség, pedig állítólag minden jegy elkelt. A nyár forró, és van, aki bevásárlását szakította meg, hogy szem-, de inkább fültanúja legyen *Kertész Imre* „A jegyzőkönyv” című egyórás monológiájának. *Kornis Mihály*, az író, a „Darab” szereplője lázas, de vállalja a szereplést. Az ötvenfőnyi közönség egy töredéke fülhallgató nélkül követi a monológot, egy budapesti értelmiségi kálváriáját, akit 1991 áprilisában fordítanak vissza a határról, mert még a régi szabályok vannak érvényben: több schillinget talál nála a vámos, „ez a szeretet nélküli szürke ember”, mint amennyit lehet vinni. Csak néhány bonni magyar érti a karkai helyzeteket, a kiszolgáltatottságot, akik már átéltek azt a szorongásos állapotot, amikor Hegyeshalomhoz közeledve vámosok és útlevelellenőrök lépnek a vonatfülkébe.

„A jegyzőkönyv” *Eörsi István* ajánlására került be az első bonni színházi fesztivál programjába. „A Biennálé vezetése az összes ajánlatot megvizsgálta, s a darabokat saját művészi, műszaki, szervezési és természetesen anyagi szempontjából nézve válogatta ki” — olvasható a fesztiválfüzetben. Minden országban volt ajánló. A Cseh és Szlovák Köztársaságban nem is lehetett más, mint a

dramáiról-elnök, *Václav Havel*, Lengyelországban a prózaíró, *Tadeusz Rozewicz*, Moszkvában *Viktor Szlavkin*, kortársdarabok szerzője, Olaszországban *Lina Werthmüller* rendezőnk.

„A jegyzőkönyv” kétségkívül eleget tesz az eufemisztikusan körülírt követelménynek: a Bonnba elhozott darab kiállításában lehetőleg „olcsó” legyen. „A jegyzőkönyv” díszlete takarékos: egy szék, egy asztal, egy kancsó víz.

A június második felében Bonnbán „Új darabok Európából” mottóval bemutatott, csaknem két tucat mű — 1991/1992 színházi évadjának sikerdarabjai Moszkvában, Szófiában, Lille-ben, Barcelonában — egy dologban megegyezik: nem látványszínházat kínáltak, hanem megfigyeléseket a mindennapokról, helyenként realizmust, helyenként abszurdot, de mindenképp kitűnő színészeket.

A legnagyobb várakozás a skandinávok és az oroszok szereplését előzte meg. A stockholmi Királyi Drámaszínház a Bergman-színész, *Max von Sydow* főszereplésével mutatta be *Lars Noren* darabját („És add meg nekünk az árnyékokat”), a finnországi Oulu társulatának előadására pedig talán azért tódult a közönség, mert a darabban („Jeruzsálemi tánc”) a színészek levették a téma (természetesen sarkítva): egy szekta tagjai az északi sarkkör vidékén a szexen és az alkoholon át keresik az üdvözülés útját.

A moszkvai Sztanyiszlav-

szkij Színház *Danyi Gink* „A kopasz és a barna” című darabjával azt bizonyította, hogy ott is tudnak írni és játszani *Beckett* vagy *Ionesco* modorában. Mintha a két férfiós is *Godot*-ra várna, valami megváltásra vagy megváltóra, aki végül is nem jön el: cinizmussal kevert világegyetemes aforisztikus megfogalmazásban egy hetven évig tartó korszak végén.

Ljudmila Petrusovszkaja (a Katona József Színházban játszották „Három lány kékbent” című darabját) „A sötét szoba” címmel fűzött egybe élettörténeteket — a darabot a moszkvai Művész Színház társulata adta elő. A liberális, a hétköznapiakat, a sorokat az orosz irodalomban szokatlanul keményen, nyersen ábrázoló író nő felolvasóesteket, közönségtalálkozókat is tartott a godesbergi kamaraszínház előcsarnokában. A „disszidens” író nőre áhító zók csalódnak kénytelenek. A harmincdarabos *Petrusovszkaja* elbeszélések, mesék szerzőjét „Gorbacsov előtt” csak elvéve játszották odahaza, csak elvéve publikálhattak, de mégsem választotta az emigráns sorsot. Nem adott művet külföldi közlésre, „mert tudtam, hogy ez az emigráció kezdetét jelentené”. A tavaly augusztusi moszkvai puccsot Berlinben élte meg, s a legjobban attól rettegett, hogy a fordulattal a hazafelé út is lezárul előtte.